

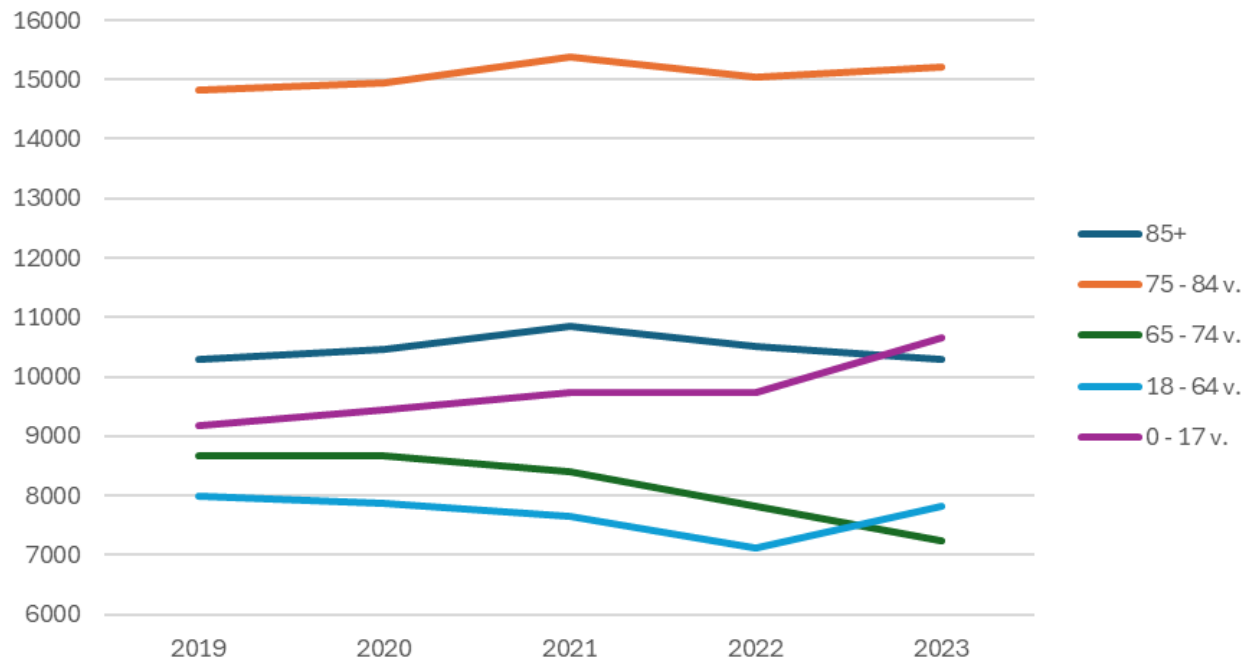
Omaishoidon
edellytykset
hyvinvointialueella
- jotta
omaishoitaja
pärvää 30.1.2025

**Sopimus-
omaishoidon tilanne
2024.
Vuorovaikutus-
ohjaus
hyvinvointialueilla**

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

Katja Ilmarinen

Omaishoidettavien henkilöiden määrä, sopimusomaishoito 2019 – 2023

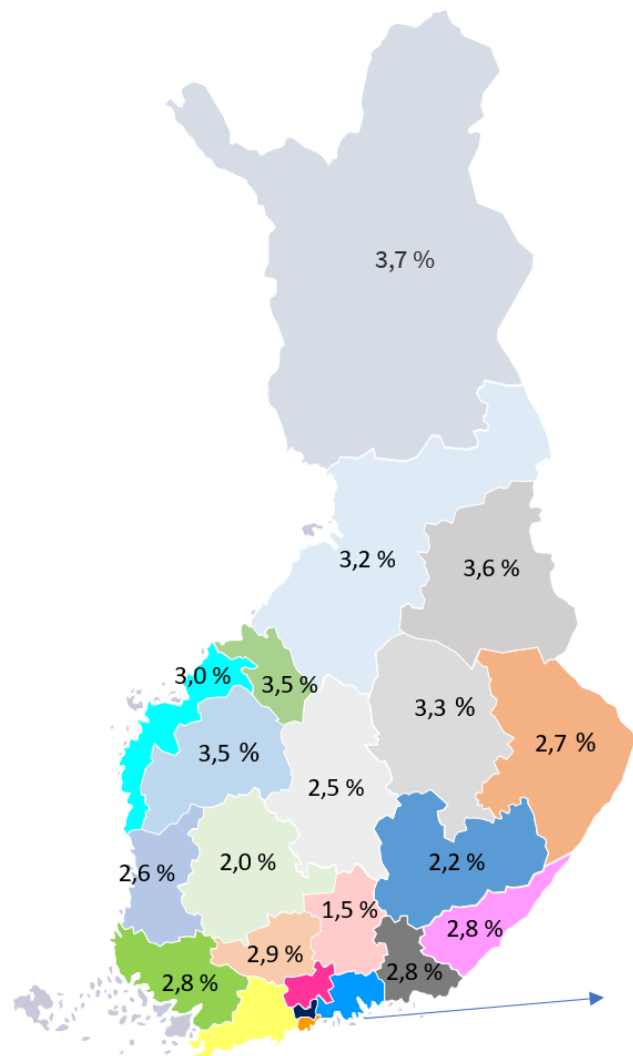

Noin 350 000 henkilöä on
pääasiallisessa vastuussa
läheisensä huolenpidosta

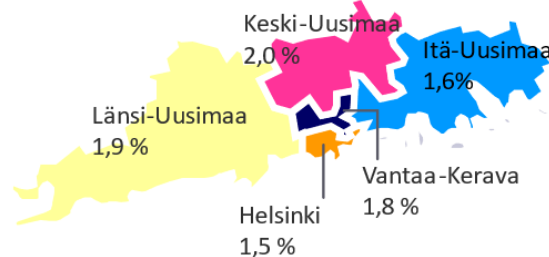
Omaishoidosta tehtiin
noin 51 000 sopimusta v.
2023

65 vuotta täyttäneiden omaishoidettavien osuus, %, samanikäisestä väestöstä hyvinvointialueittain, 2023

- Etelä-Karjala (2,8 %)
- Etelä-Pohjanmaa (3,5 %)
- Etelä-Savo (2,2 %)
- Helsinki (1,5 %)
- Itä-Uusimaa (1,6 %)
- Kainuu (3,6 %)
- Kanta-Häme (2,9 %)
- Keski-Pohjanmaa (3,5 %)
- Keski-Suomi (2,5 %)
- Keski-Uusimaa (2,0 %)
- Kymenlaakso (2,8 %)
- Lappi (3,7 %)
- Länsi-Uusima (1,9 %)
- Pirkanmaa (2,0 %)
- Pohjanmaa (3,0 %)
- Pohjois-Karjala (2,7 %)
- Pohjois-Pohjanmaa (3,2 %)
- Pohjois-Savo (3,3 %)
- Päijät-Häme (1,5 %)
- Satakunta (2,6 %)
- Vantaa ja Kerava (1,8 %)
- Varsinais-Suomi (2,8 %)

Lähde: Sotkanet 2024 / Karttapohja:
©Tilastokeskus 2022 ja ©Kuntaliitto 2022.

Sopimusomaishoidon
tuki hyvinvointialueilla
2024

**Myöntämisperusteet ja
kehittämisen paikat**

THL:n ehdotus kansallisiksi myöntämisperusteiksi

Työpaperi 43/2022

Omaishoidon tuen kansalliset myöntämisperusteet – THL:n ehdotus

Sari Kehusmaa, Katja Ilmarinen, Sari Jokinen, Sari Kauppinen

- THL teki ehdotuksen kansallisiksi omaishoidon tuen myöntämisperusteiksi
-> ”Omakari-ehdotus” (2022)

Työpaperi 53/2024

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

**Hyvinvointialueiden myöntämisperusteet,
toimintakäytännöt ja omaishoidon tuen menot**

Katja Ilmarinen, Elina Lindström, Auri Neijonen, Sari Honkanen,
Sari Kehusmaa

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

Tuen rakenteessa eroja alueiden välillä

Palkkioluokkien lukumäärä

- Neljällätoista on käytössä **4 palkkioluokkaa**
- Kahdeksalla on käytössä **3 palkkioluokkaa**
- Muutama alue tunnistaa omaishoitoa edeltävän tilanteen
- THL ehdottaa kolmea luokkaa ja harkinnanvaraista ennaltaehkäisevää luokkaa

Myös palkkiot vaihtelevat

- Alin 462–654 €/kk
- Toinen 619–1062 €/kk
- Kolmas 892–2000 €/kk
- Neljäs 1110–2426 €/kk

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

Milloin tuen saa aikuisilla?

Alaraja, sopimusomaishoidolle aikuisilla, alin palkkioluokka

- Hoidettavalla hoivan ja huolenpidon tarvetta **joka päivä**
- Hoivan tarve todennettu palvelutarpeen arvioinnissa
- Avuntarve kotitöissä, asiointissa, ei riitä sopimukseen omaishoidon tuesta
- Omaishoitaja korvaa kotihoidon käyntejä ja tukipalveluja

Avuntarpeen useus

- Vaihtelua hv-alueiden välillä
- Vaihtelua: montako auttamiskertaa vuorokaudessa vaaditaan ja monessako henk. koht. toiminnossa autettava

Vaativan valvonnan ja ohjauksen tilannetta ei huomioida kaikilla alueilla

THL ehdottaa, että kaksi omaishoitajan tekemää huolehtimiskertaa joka päivä riittää sopimukseen

Hoitotilanteen sitovuus omaishoitajalle omaishoidon luokkaa määrittävä tekijä

Vaativan valvonnan ja ohjauksen tilanteeseen voidaan myöntää tukea

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

Toinen palkkioluokka aikuisilla

Ympäri vuorokautisen hoidon tarve

Yöaikaisen hoidon useudessa eroja alueiden välillä

- Sanoituksia mm.
- Tarvitsee hoitoa yöaikaan säännöllisesti/useita kertoja vkossa / joka yö

Omaishoito korvaa ympärivrk palveluasumista tai runsaita kotihoidon palveluja

THL ehdottaa, että toisessa palkkioluokassa omaishoitaja huolehtii keskimäärin 6 kertaa vuorokaudessa, ei välttämättä joka yö.

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

Kolmas (ja neljäs palkkioluokka) aikuisilla

Erittäin runsas ympärivuorokautisen hoidon tarve

- Sanoituksia mm.
 - Hoidettava tarvitsee apua kaikissa toiminnoissa/ täysin autettava
 - Omaishoitajan hoitotyö on erittäin sitovaa ja vaativaa ympäri vrk

Tyypillistä tilanteeseen tai hoitajaan liittyvät ehdot

- Vain lyhyt- tai pitkäaikaisiin tilanteisiin, tai sekä että
 - Hoitaja jää pois työstään/hoitaja on työkäinen

Omaishoito korvaa ympärivuorokautista palveluasumista tai laitoshoidoa

THL ehdottaa, että korkein palkkioluokka myönnetään kaikille, jotka auttavat jatkuvasti, lähes ympärivuorokautisesti

Lyhyt- tai pitkäaikaisesti, tilanteen mukaan

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

Lapset

- **Lähtökohta:** lapsen hyvän hoidon, kasvatuksen ja huolenpidon turvaaminen on ensisijaisesti lapsen huoltajien velvollisuus
- Omaishoidon tuen arvioinnissa huomioidaan lapsen **merkittävästi ikätasosta poikkeava** päivittäisen huolenpidon tarve. Tarvitaan monipuolisesti tietoa lapsen kehityksestä ja sen laajasta vaihtelusta myös vammattomilla samanikäisillä lapsilla
- Huomioitava koko perheen tilanne ja arvioitava tarvittavien palvelujen ja tuen kokonaisuus
 - Mitkä palvelut ja tuet parhaalla mahdollisella tavalla varmentavat lapsen, vanhemman ja koko perheen hyvinvoinnin ja jaksamisen sekä turvaisivat lapsen tasapainoisen kehityksen?
- Omaishoidon tuen lisäksi (tai sijasta) usein tarvitaan muita palveluja (lapsi- ja perhepalvelut, vertaistuki, vammaispalvelut)

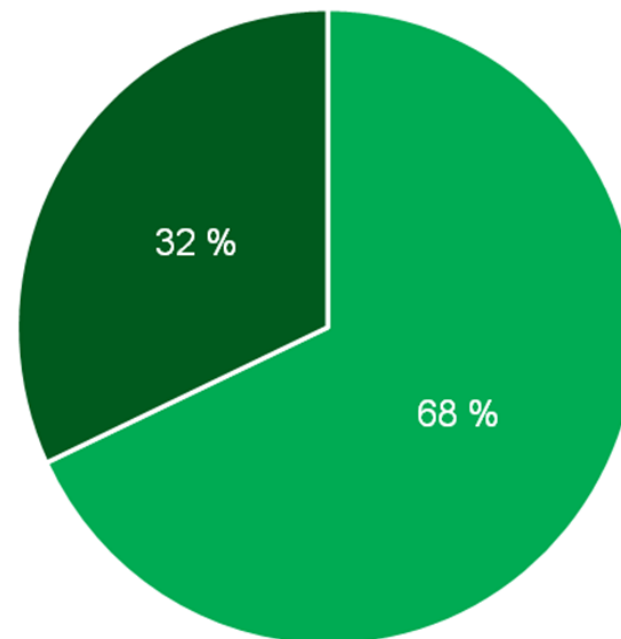

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

Omaishoitajien lakisääteisten vapaiden myöntäminen

- Hyvinvointialueista enemmistö myöntää kolme vapaavuorokautta / kk riippumatta omaishoidon tuen luokasta
- Osalla vapaavuorokausien määrä vaihtelee (2-4) tukiluokittain
- Lähes kaikilla vapaisiin erilaisia vähennyksiä monin käytäntein (yleensä hoito/oleskelu muualla)

THL ehdottaa, että vapaita myönnetään vähintään kolme/kk, ilman vähennyksiä

- 3 vapaavuorokautta kuukaudessa palkkioluokasta riippumatta
- 2,3 tai 4 vapaavuorokautta kuukaudessa myönnettynä palkkioluokakohtaisesti

Omaishoitajien lakisääteisten vapaiden toteutuminen

*Vaihtoehtoisia tapoja järjestää vapaat tulisi lisätä ja
rohkeasti kehittää uusia tapoja*

*Esim. hyvinvointialueiden päiväkeskustoiminta on tärkeä
tuki omaishoitajan jaksamiselle*

- Omaishoitajista vapaansa käyttää keskimäärin 55 %¹
- Noin 46 % omaishoitajista ei ole saanut pidettyä kaikkia haluamiaan vapaita²
- Eniten vapaapäiviä käytetään Etelä-Karjalan, Keski-Pohjanmaan, Vantaan ja Keravan sekä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueilla (75 - 90 %)
- Vähiten vapaapäiviä käytetään Kymenlaakson, Varsinais-Suomen ja Kainuun hyvinvointialueilla (30 - 38 %)

¹ Hyvinvointialueiden vastaukset kesän 2024 kyselystä, THL

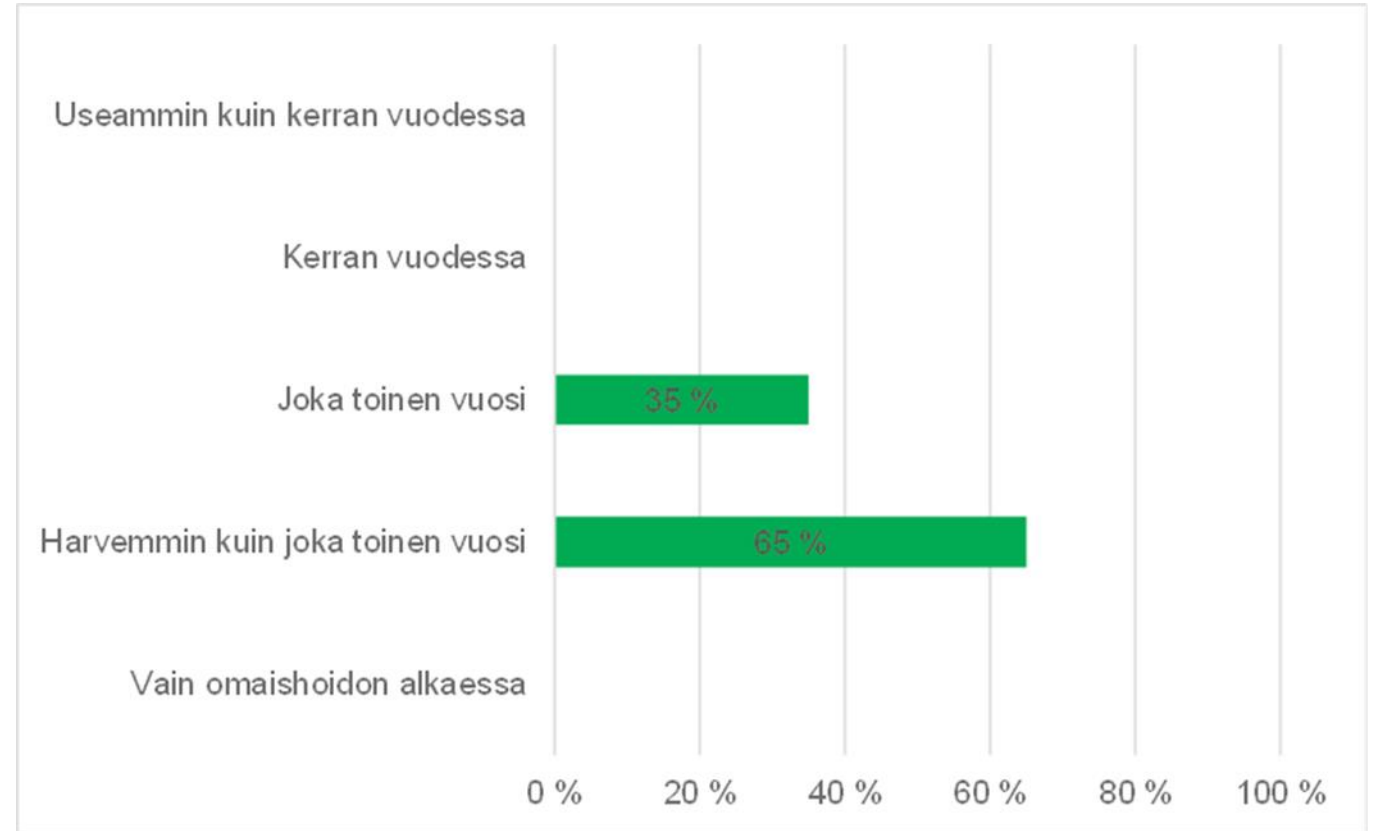
² Omaishoitajakysely 2024, Omaishoitajaliitto

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset

- Laki omaishoidon tuesta ei määrittele, kuinka usein omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksia on järjestettävä
- Tarkastuksia järjestetään pääosin harvemmin kuin joka toinen vuosi

Tulisi varmistaa, että kynnys hyvinvoinnin seurantaan ja tukeen on matalalla, osallistuminen helppoa

Lähde: Hyvinvointialueiden vastaukset kesän 2024 kyselystä, THL

Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024

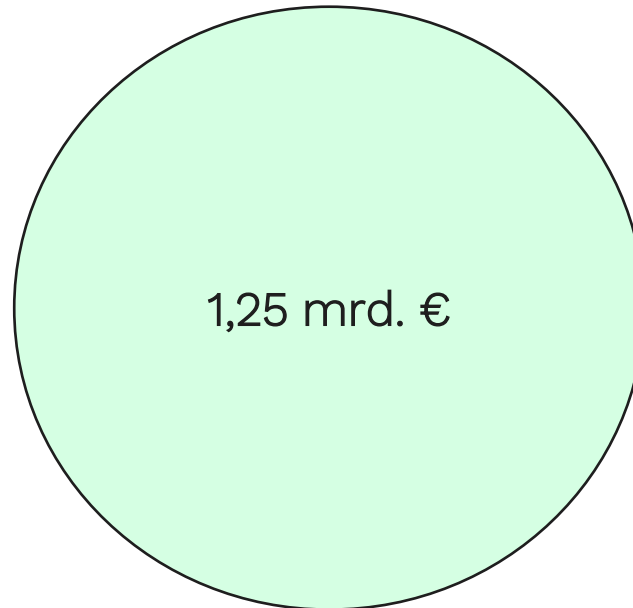
Omaishoidon ja sen vaihtoehtojen arvioidut menot vuodessa aikuisilla

Arvioidut omaishoidon menot

Menot: palkkiot, vakuutukset, vapaat, terveystarkastukset

Menot, jos omaishoitajia ei olisi

Alin: hoidettava saisi 2 kotihoidon käyntiä vrk:ssa

Toinen: kotihoidon käyntejä olisi puolella 2 ja puolella 3 + yksi yökäynti

Ylimmät: omaishoitoa korvaava hoito ympärivrk hoito.

Omaishoidon kehittäminen THL:ssa

Taustalla hallitusohjelman kirjaukset
omaishoidon kehittämisestä

Teemoina muun muassa

- Edistetään toimia, joilla mahdollisuudet kasvavat ryhtyä omaishoitajaksi
- Tuetaan alueita omaishoidon tuen myöntämisperusteiden yhtenäistämässä (kohti Omakari-ehdotusta)
- Varmistetaan omaishoitajille mahdollisuuksia pitää vapaapäiviä (mm. vapaiden pidon joustot, erilaiset vapaan järjestämisen tavat)
- Aloittaa yhteisen näkemyksen muodostaminen lasten omaishoidon tuen myöntämisessä

Vuorovaikutusohjaus hv- alueiden kanssa

Omaishoitajien
yhdenvertaisuuden
vahvistaminen on
läpileikkaava teema ja tavoite

- Työpajat hv-alueiden edustajille
 - Keskustelua ja hyvien käytänteiden jakamista kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi
- Kriteerikahveet
 - Vapaamuotoisempi keskustelutilaisuus lähinnä Omakarin soveltamisesta, myös kokemusten vaihdon kanava
- Keskustelut alueen oh:n työntekijöiden kanssa
 - -> tilannekuva
- THLn ehdotukset kohti tavoitteita: mm. alueelliset muutosehdotukset myöntämisperusteisiin
 - Lähetetty alueille 2024, seurataan muutosta

Kiitos mielenkiinnosta!

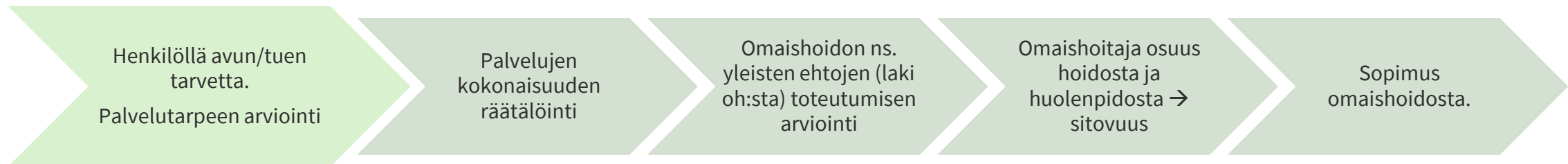
Palvelutarpeen arviointi ja omaishoidon sitovuuden arviointi

Palvelutarpeen arviointi tehdään normaalin käytännön mukaisesti, tunnistetaan palvelutarpeet ja oikeus palveluihin

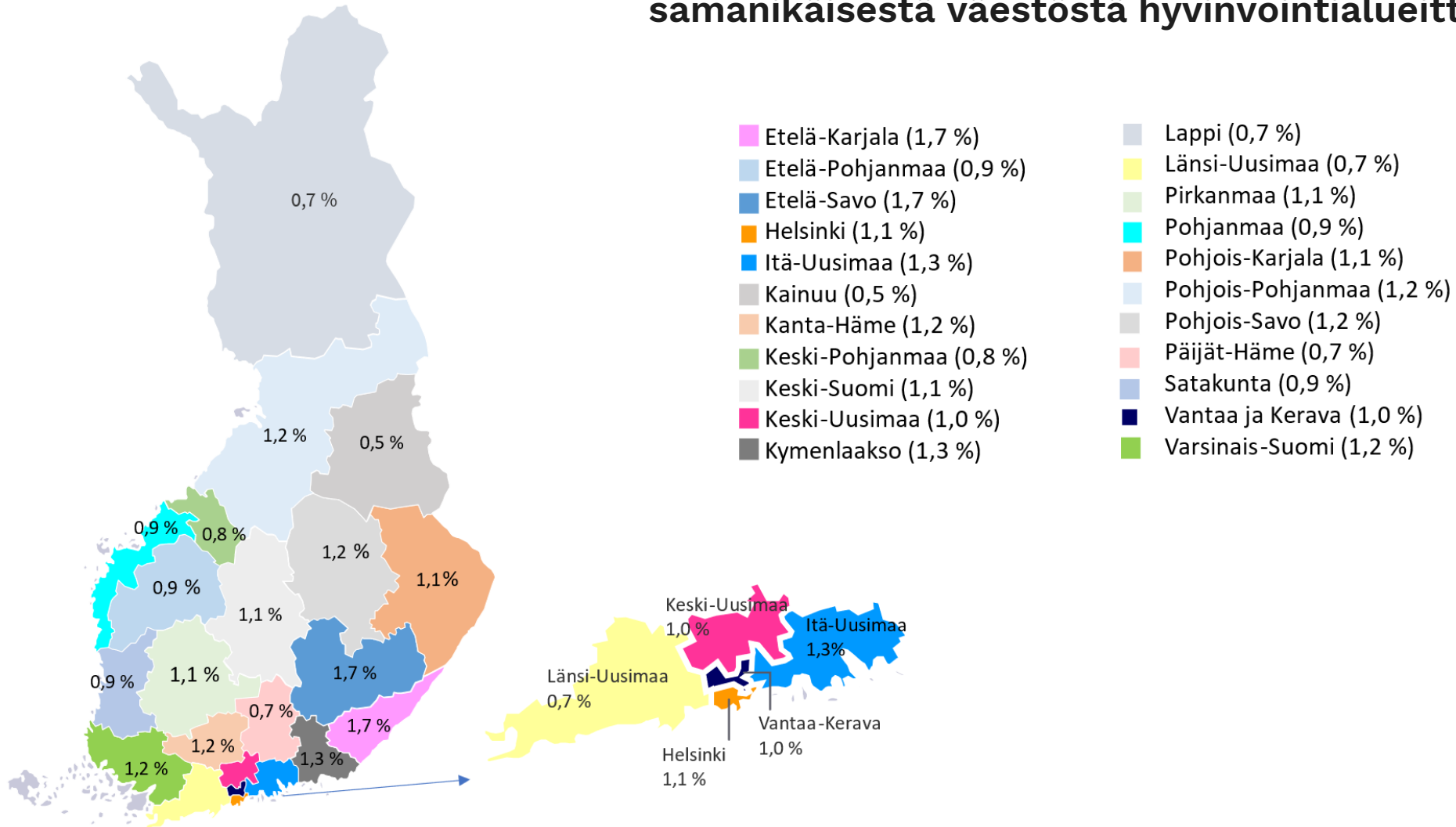
Määritetään vastataanko palvelujen tarpeeseen omaishoidolla, muilla palveluilla tai näiden yhdistelmällä

Suunnitellaan hoidon ja huolenpidon kokonaisuus: mistä osasta hoidon tarpeesta vastaa läheinen, ja mihin osaan vastataan muilla palveluilla

Sopimus omaishoidon tuesta: määritetään mm. hoidon sitovuus ja palkkioluokka

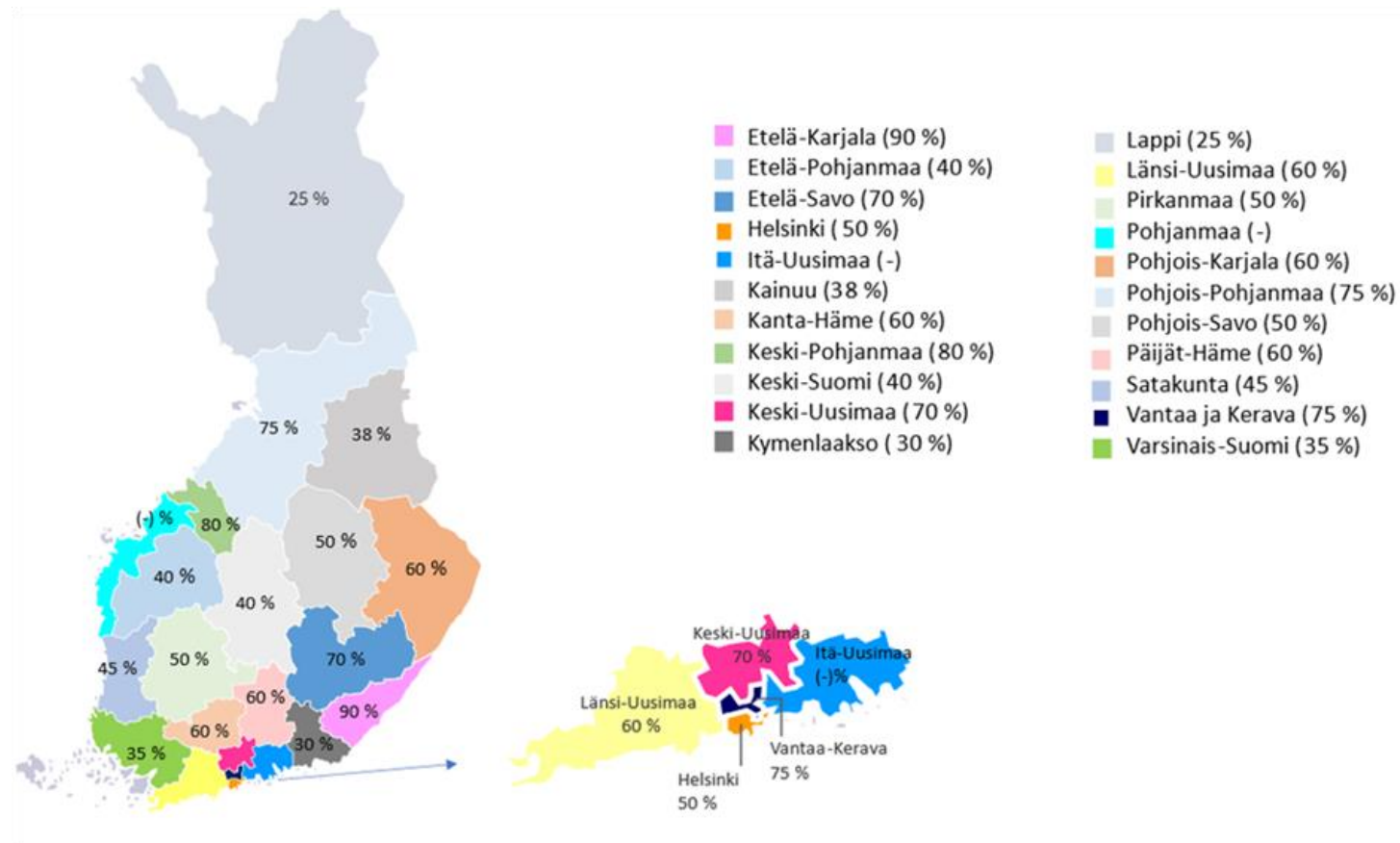

0–17-vuotiaiden omaishoidettavien osuus, (%), samanikäisestä väestöstä hyvinvointialueittain, 2023

Lähde: Sotkanet 2024 / Karttapohja:
©Tilastokeskus 2022 ja ©Kuntaliitto 2022.

Omaishoitajien käyttämät lakisääteiset vapaat

Lähde: Hyvinvointialueiden vastaukset THL:n kesän 2024 kyselystä, THL / Karttapohja: ©Tilastokeskus 2022 ja ©Kuntaliitto 2022.